

לזכות ידידנו
החשוב הרה"ג
רבי פסח קראה
שליט"א
לרגל צאת
ספרו החדש
"סדר מגיד"
על הגדה של פסח

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

לע"נ הרב
ר' מרדכי יעקב ז"ל
בן הרה"ח ר' דוד
אלימלך ז"ל
נלב"ע
כ"ט אדר ב' תשע"ט
תנצב"ה

גיליון מס' 376 | פרשת תרומה תש"פ | שנה שמינית | עורך: יצחק גולדשטון

תשע"ג | תשע"ד | תשע"ה | תשע"ו | תשע"ז | תשע"ח | תשע"ט | תש"פ

ככל אשר שאלת

הצצה לפעילות הענק מהמתרחש מאחורי הפרגוד ב' דברי שי"ה'.

שמונה שנים אחרי ייסוד הגליון השבועי 'דברי שי"ה' אנו זוכים שבוע אחרי שבוע, בחסדי ה' יתברך. כיום כמעט ואין יהודי אחד בכל מקום שהוא - שלא נתקל בגליון במהלך השנים. מידי שבוע הוא מופץ בדיוור אלקטרוני לאלפי כתובות כ"י, ומודפס בארבעה מאגדי עלונים שבועיים, המגיעים יחדיו לתפוצה עולמית של אלפי אלפי גליונות. להגדיל תורה ולהאדירה. מעת לעת אנו נשאלים שאלות רבות על מטרת הגליון, עורכיו, ועל המדורים השונים, ננסה בקצרה לעשות מעט סדר בדברים.

מה הסיבה להוצאת הגליון השבועי?

לפני שמונה שנים ראיתי צימאון עצום בציבור הבני תורה והבעלי - בתים, לשבת לשולחן שבת עם 'משהו מרבי חיים קניבסקי', פירוש על התורה, הארה מוסרית, הלכה אקטואלית, חשבתי לעצמי אלקט מכמה ספרים לפי סדר הפרשיות, ואדפיס כל שבוע.

אבל זה לא היה כל פשוט... מיום ליום ראיתי - ואני ממשיך ורואה את זה, כי תורתו של רבינו היא כמעין המתגבר. רק בביתי בלבד נמצאים למעלה ממאתים ספרים עם שות"ם שונים מהרב שליט"א, נוסף על זה כתבי תלמידים רבים שעדיין לא יצאו, ואת ספריו שחיבר רבינו עצמו, ואלפי פסקי הלכה המפוזרים בספרים רבים.

אבל ראינו סייעתא דשמיא בחוש, למצוא דבר מתאים מידי שבת בשבתו, ולזכות הרבים.

רבינו עובר על אחד העלונים הראשונים שיצאו לאור

האם רבינו מרן שליט"א הסכים לגליון?

בפעם הראשונה שהבאתי לו הוא התפלא, את מי מעניין כל כך מה שכתבתי ואמרת...

אבל למעשה הוא שמח עם זיכוי הרבים. הנכד הצדיק רבי גדליה הוניבסברג שליט"א אמר לי כמה פעמים שהוא עיין בזה ונהנה מאוד. שמעתי מעוד נכד, שמרן שליט"א קיבל לא מעט מכתבי שאלות עם הערות על המופיע בגליון, והשיב בעין יפה כדרכו בקודש.

רבינו עובר על הגליון

מי הרבנים האחראים על תוכן הגליון?

על פי בקשת בני רבינו שליט"א, אני מוסר מידי שבוע לשלושה תלמידי חכמים חשובים, לעיין בהנכתב, ואם יש דבר שאינו ברור או יכול להיות מכשול, הם מתקנים את הדבר.

למעשה, הדבר מיותר כי עיקרי הדברים המובאים בגליון הם מפי ספרים של מרן שליט"א ותלמידיו, ספרים שכבר הוסמכו כנאמנים ואין לנו צורך באישור נוסף. אבל כדי שייצא דבר מתוקן אנו מתאמצים יותר.

האם יש תגובות מהציבור?

זה לא יאומן. בכל שבוע אנו מקבלים עשרות (!) תגובות מרבנים, דיינים, תלמידי חכמים ומוצי"ם, אברכים ובני תורה ותלמידי הישיבות. אנו משתדלים להגיב לכל אחד אך לא תמיד הדבר אפשרי.

אחד מההערות שכתב לנו הגאון רבי צבי כהן שהסתלק לעולמו בחודש האחרון:

על השאלה המובאת ב"דברי שיח", נשא-שבועות, שנשאל מורנו שר התורה שליט"א מדוע הוא מברך בר"ת, הרי כמה שאין יוצאים מצוות ספירת העומר בר"ת מבואר שר"ת אינו כלום, השיב מרן ברוב ענוותנותו: הברכה שלי בין כך אינה כלום. אך החילוק פשוט: ספירת העומר צריכה ספירה ובפה. ואם אינה במילים שלימות אינה נחשבת לספירה, ואילו ברכת איש לרעהו אינה מה שאומר בפיו, אלא מה שחושב

מזה שאלתך במישתה הי"ן

אי"ה לקראת חג הפסח הבעל"ט, אנו עומדים להוציא "קובץ גליונות" מיוחד ומפואר מכבשונם ותורתם של מרנן גדולי הדור שליט"א וזצוק"ל, במהדורה מורחבת ומיוחדת. בעקבות ההוצאות הדפוס האדירות נבקש את עזרת הציבור.

כהצרכי הטוב מיוחדת, כל מי שיתרום מעל מאה שקל, נכניס את שמו ובקשתו בימי הפורים הבעל"ט אצל מרן שליט"א, לבוא אל המלך להתחנן לו, ואי"ה זכות הפצת התורה וברכת מרן שליט"א יחישו ישועה וגאולה לכלל ולפרט.

לתרומות ולהעברת שמות ניתן
לפנות למס': 053-3145900

במחשבתו.

יה"ר שתזכה עוד רבות בשנים להפיץ את תורת מורנו ורבנו שר התורה שליט"א

בברכה מרובה
צבי כהן

מדוע הגליון לא מתייחס לעניני השעה, כמו בחירות, וצרכי הכלל?

הגליון הוא על פרשת השבוע, והולך סביב הפרשה. יש מדורים נוספים העוסקים בתורתו של רבינו שליט"א, אך עניני ציבור אין מקומם אצלנו מהרבה סיבות.

העיקרית שבהם, כי הגליון מיועד לכלל הציבור בארץ ובגולה, מכל החוגים והעדויות, ועניני ציבור אינו נוגע לכלל הציבור אלא למדינה מסוימת, אבל כאמור יש טעמים נוספים.

המדור 'יפה מראה' עם תמונה מרבינו שליט"א המתאימה לפרשה, נראה קצת חדשני, אכן?

לפני שנה רבע התחלנו בפרשת ויחי עם המדור של תמונה מרבינו המתאימה לפרשת השבוע, רוב האנשים מאוד נהנו מזה, היו בודדים, שביקשו בחריפות להפסיק את זה בטענה שלא מכובד לשים תמונות בעלון תורני.

למעשה, אחרי שעבר כמה שבועות, גם המתנגדים הבינו שעדיף לעשות ענין 'וללמוד' תמונה תורנית מאשר...

אחד מאישי החינוך הכי מפורסמים, שלא היה מרוצה מזה ואף דיבר בפומבי נגד הרעיון,

מגובלים מאוד בפרסום ולא יכולים להדפיס כל דבר.

היכן ניתן להשיג את הגליון בכל שבוע?

המעוניין לקבל בדוא"ל, ישלח בקשה לכתובת: 0573145900@OKMAIL.CO.IL כמו כן ניתן למצוא גליון זה במארגזי העלונים לשבת המופיעים בחנויות, בבתי כנסיות ובריכוזים החרדיים, כמו 'קובץ גליונות', 'כל העלונים', 'עלוני השבת', 'חיכו ממתקים' ועוד.

ויהי רצון שנזכה יחד להרגיש את קדושת השבת, להתענג על השם וליהנות מנועם השבת וקדושתה, ורבינו מרן שליט"א יאריך ימים ושנים מתוך בריאות הגו"נ עד ביאת גואל צדק, בב"א.

בברכה מרובה יצחק גולדשטוף

מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א נותן הדרכה לעורך בצאת הגליון הראשון

עבודות הגרפיקה והדפוס והמשלוחים, עולים בהתאם, ואנו מקוים שהציבור יסייע כפי יכולתו.

הגליון בכניסה לבית הכנסת בעיר שנחאי

עותקים מהגליון לחלוקה ע"ג הבימה בבית הכנסת בלוס אנג'לס

האם יש עוד תוכניות?

בודאי. אנו שוקדים על הדפסת שלושה כרכים, מקבץ של כל העלונים שהופיעו מאז ועד אתה, ולגוון את המדורים. מפני גודל האחריות, אנו

כעבור תקופה התקשר להתנצל, ואמר שעד שלא ראה בחוש איך זה מביא תועלת לאנשים, לא ראה בזה ענין.

גליון שנתלה בעיר ליקווד שבארה"ב בכניסה לישיבה גדולה.

מה המטרה של מדור בעניני חינוך בעלון לפרשת השבוע?

אחד המלמדים בתלמוד תורה בו אני מלמד, האיר את עיני ואמר לי כי מדור חינוכי המיועד לאבות והבנים יחדיו, יביא תועלת עצומה, משום ש 'דברי שיח' הוא מהעלונים הבודדים שבכל גווי הציבור קוראים אותו, חסידים מתנגדים וספרדים, רחוקים וקרובים, ובדורנו בו יפי נפש למיניהם מרבים לדבר על סובלנות, פתיחות, אהבה, כבוד הבריות, ומנסים להשכיח את חינוך המסורת שקיבלנו מדור דור, זה המקום להביא את דרכי המיוחדת של רבינו בחינוך, ולהביא אור בנושא עמום זה.

"מאין ירק זה נזון?"

כל עבודות הגליון, הכתיבה, הגהה, עריכה, איסוף החומרים נעשים בהתנדבות גמורה.

עלי שיח

וכו'.
אחד שאל שהוא הגיע לגיל ששים מה עליו לעשות, ענה מו"ר שיאמר מזמור לתודה.
שאלוהו, בהגדה 'מתחילים בגנות ומסיימים בשבח' מתי זה סיום השבח, והשיב בתחילה היו עובדי ע"ז ועתה קרבנו וכו' מתן תורה הוא סיום השבח ויתר ההגדה הוא הסבר סיפור לדברים הנ"ל.
אחד חלם שהולך למות מה יעשה, ענה מו"ר שיעמוד בברכת כהנים ויתפלל בויחנך.
אחד חלם על תרנגולת הודו מה בא לרמז לו? השיבו רבינו - שלא מכוין באמירת הודו.
אמרתי לו באחד הימים: היום לפני 42 שנה נעשיתי בר מצוה, חיך ואמר אריכות ימים ושנות חיים טובים ואח"כ הוסיף ובריאיים.
איטר יד שהשתתק בידו הימנית איך יניח תפילין, השיב ביד שמאל.
בהר נוף במקום הפיגוע נשאו עדיין ארבע פצועים וכן הגבאים עושים, קודם אומרים מי שברך על ארבע פצועים ואח"כ על שאר חולי ישראל האם עושים הגון, השיב הם צודקים כך צריך לעשות.

הרבה פעמים מבקשים ברכה לזכות לבנים, ואומר תתפללו והיא הסגולה הכי טובה ופעמים אומר בדיקת מזוזות או הבדלה על יין דוקא.
אחד בא ורצה להתיר כתיבת ד"ת בחול המועד במחשב, אמר מו"ר הרב קשה להתיר זה.
שאלוהו כמה יין צריך להוסיף למיץ ענבים בד' כוסות, השיב שמיץ ענבים מעיקר הדין זה טוב, לכתחילה אמנם עדיף יין, ולכל כוסות של ברכה כל השנה עדיף יין כי הוא מועיל לזכרון.
שאלוהו, בימים שאין אומרים תחנון האם אומרים קל א"א, והשיב שלא.
אדם שלא מילא כרסו ש"ס ופוסקים, האם מותר לקרוא זוהר על הפרשה, השיב לקרוא סתם וודאי שמותר אבל מי שלא מילא כרסו ש"ס לא יבין את הזוהר.
שמחתי והעליתי חיוך על פני מו"ר הרב, כי אמרתי לו, זכיתי היום [אור לייא ניסן תשע"ה] לקיים ארבע אמות חדשות בארץ ישראל, הלכתי על הגשר של מו"ר הרב...
הגיע אחד לבקש ברכה על בת זוגתו בשם לירון, אמר מו"ר שליט"א אין כזה שם, ובתחילה ניסה ליתן לו שם אחר שמתחיל בל', אבל כאשר לא התקבל ברצון אמר יש הרבה שמות רבקה שרה

רשימות אישיות קצרות, מפוקסיו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה קרליבך זצ"ל, ממה שזכה לראות, לשאול ולשמוע במחיצת רבינו מרן שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"נ רבי יצחק שלמה בן שמואל)

פרק י"ד

שאלו אלה שנוהגים כרמ"א לבצוע בליל שב"ק על התחנתונה ובליל יו"ט על העליונה איך ינהגו כשנפגשים שבת עם יום טוב כמו השנה, והשיב מסתבר ששבת עיקר ונפק"מ למצות.
ביקשו מברדון שיבוא לשמח חתן יתום, אומר הברדון שמוכן לבא, אבל יארציית אביו חל באותו לילה, השיב מו"ר, זה זכות גדולה לאביו.
מו"ר הרב שליט"א היה ש"ץ בעש"ק ויקרא יארציית על אמו ע"ה ונוסח התפילה אמר 'למינים למלשינים ולאפיקורסים', שאלתי מהו נוסח זה, והסביר לי, בתחילה אמרו למלשינים ולא הבינו מה זה הוסיפו למינים, היום יש הרבה עמי הארץ שגם א"ז לא מבינים לכן הוספתי לאפיקורסים.
שאלתי האם יש ליטול ידים אחר טיפול דיאליזה כמבואר לענין הקזת דם, וענה נראה שצריך.

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

התלמוד הירק' הי"ב פרק ח' (ב) - אשא עיני אל ההורים (ב"ר ס"ח ב')

אין קולות ואין חומרות

האווירה בביתו של רבינו היתה מאד ומתמיד איראה של דקדוק הלכה ויראת שמים. בבית לא חיפשו קולות ולא חומרות, היו הוראות והנהגות של אסור ומוותר, חייב או פטור. אנב, המעיין ברבבות התשובות של רבינו לשואלים, בכתב ובעל פה, רואה כי כמעט ואינו משתמש במונח 'חומרא'. לדידו, יש הלכה פסוקה. צריך או לא צריך. אין ספקות והתלבטויות. ההלכה היא כמו קו ישר, לצידה הולכים בכל מהלך החיים. ההלכה נר לרגליו, והיא מנחה את כל פעליו. חומרא? נעדרו? שייך לאנשים שאינם בקיאים דיים בהלכה, וקשה להם להכריע ברור, או אנשים שמסויבות שונות חוששים לדיעות נוספות, אבל לדידו, בכל נושא הוא מעיין הטיב ומכריע כפי רבותינו האחרונים.

בודאי, יתכן שהוא נושא ונותן בענין מסוים, ונוטה להחמיר בדעות מסוימות, אבל אם נוטה להחמיר הרי שבכך יש הכרעה ברורה, ואחרי ההכרעה הדבר כבר שוב אינו חומרא אלא דין גמור.

נציין מספר דוגמאות, מהם נבין כי יתכן ששורש הפסיקה היא חומרא אבל אחרי שבך חוקבע, הוא נוהג בזה דין לכל דבר. רבינו השריש בביתו חוק מאוד את נושא הפרשת תרומות ומעשרות, גם בדבר שקונים מהבשר מהודר, למעשה, מעיין בשורש הדברים נראה כי הדבר קרוב יותר לחומרא, אך בביתו גם הבנים וגם הבנות ידעו: לעשר מכל דבר זו הלכה פסוקה היא, וחובה גמורה, לא אוכלים לפני שמעשרים.

הדבר נשנה בהנהגות נוספות הקשורים למאכלות: הזירות במשקים שהיו מגולים, באוכל ששהה תחת המיטה, ועוד ועוד, הנה כל זה אינו חמור כל כך להרבה מן הפוסקים, ומכל מקום אחרי שרבינו קבע להימנע מזה, הדבר נתפך לדין ככלל היינים ואין זה חומרא.

אחרי שקבע להחמיר במשקין מגולין, נהפך לדין ולא חומרא. הג"ר רבי שמואל מופשוביץ מירושלים, מביא לרבינו קופסאות דבש מייצור מיוחד עם השגחה של בלי גילוי.

לא 'להחמיר' יותר מההורים

לא פעם באים צעירים לשאול האם להחמיר בנושאים שונים, כשדות, השקפה, ממונות, תלמוד תורה, יותר מההורים, שאלה רגישה זו מצויה מאוד אצל משפחות רבות שמסויבות שונות הבן רוצה להחמיר יותר. לדידו של רבינו השאלה כמעט ולא קיימת.

ברוך כלל תשובתו היא ברורה: אם האבא נוהג שלא כדון, הבן צריך להתנהג כדון, אין זה חומרא, ואם האבא נוהג כדון והבן רוצה לנהוג כדעיות אחרות, הדבר תלוי כמו איזה מנהגים הם הנוהגים.

אין פריץ ואין צווחה

חתנו מקורבו הגאון רבי זליג ברודמן שליט"א, ראש ישיבות סריגורא בבני ברק, ודרך אמונה - לוד, שהה לצידו של מרן

שעות רבות, הן כחתן והן כחברותא ללימוד הירושלמי. כידוע זכה רבי זליג לכתוב פירוש מפי מרן על סדר תלמוד ירושלמי, ולהביא אוד גדול בתלמוד זה, שלא רבו הלומדים בו כמו תלמוד בבלי.

וכך הוא מעיד בפנינו: האוירה בתוך הבית פנימה, בין הילדים להורים, בין הילדים לעצמם היתה תמיד רגועה ושמחה. שמודי חמי שליט"א עצמו דקדק על קלה כבחמורה, אין אצלו 'סתם' דברים, הכל מתוכנן, ההלכה לא איזוהה שום קושי, ולא גרר קפידה, אדרבה, בגלל שהיו כל כך דקדוק בהלכה כמעט אינו זוכר שאלות שהתעוררו. כי כשעושים הכל כדון אין שאלות. הילדים תמיד היו שמחים ומאושרים, ההלכה לא איזוהה עול, אלא שמחה של קיום התורה ומצוותיה.

הקטנים עם הגדולים

עוד כלל ברזל הנהיג בתוך ביתו, שילד קטן אינו פטור ממצוות. בכל מה שאפשר עליו להתנהג כמו גדול. לילד קטן אין היתר לשקר ולגנוב, ולא לאכול בלי הכשר, לא ללטול בשבת ואינו פטור מתלמוד תורה. מיותר לציין, כי גם החיובים האלו הם ברמה המתאימה לילד, אבל עצם ההרגשה היתה תמיד באוויר: הקטנים אינם סוג ב' של יהודים.

הילד הוא לא יהודי מסוג ב'. עשרות ילדי חמד ממתנים לרבינו שליט"א, כשהוא יורד ממדרגות ביתו.

הילדים היו שמחים. בן רבינו, הגאון רבי שלמה (משמאל) לומד באושר עם חברותא כנער צעיר.

גם בעוד הנהגות שונות במהלך החיים הקפיד על קטנים ממש, כמו הקפדה על שש שעות בין בשר לחלב גם לקטנים ממש, והירות כנטיילת ידים של הבוקר ליד המיטה בדווקא, הקפדה מופלגת על כבודם של ספרי הקודש ועוד, אכילת 'חריין' למרוד בפסח, גם לבנות, תפילה ג' פעם ביום, הנה בכל זה ידעו גם הקטנים: שחייבים להחזיר בזה ואין 'חכמות' להקל בזה.

היו דברים רבים שהוא סבר לקולא אף שהרבה מחמירים, נביא על קצה המזל: בתעניות לא הקפיד על קטנים שיצטוו עד לגיל מצוות, ואפילו שעה אחת, חוץ מתענית של יום כיפור, קולות רבות בנקיון הבית לפסח שצונו בזה לפי דקדוק ההלכה ולא לפי הרגשת הלב, ועוד ועוד. הנה בכל זה, הוא העביר הרגשה אצל בני הבית כי לדידו אין כל טעם להחמיר, כי זה הדין ולא יותר.

חיוב חינוך גם לתינוק בן יומיו

האמור לעיל אינו מגרע או סותר לשיעורי החינוך שנתנו חז"ל בקטן, אלא להדר את העובדא כי האוירה בבית היתה שההלכה שייכת לכולם ולא רק לגדולים.

באחד מתשובותיו (בספר דעת נוטה, ציצית, עמוד שי"ט) מהדר רבינו יותר את השקפתו אודות חינוך הקטן, וכותב כי בחינוך ישנם שני ענינים: יש חינוך פרטי שעל האב להחנך את בנו, אבל זה רק כשהילד הגיע לגיל המתאים. היודע להתעטף אביו חייב לקנות לו ציצית, היודע לנענע בלולב, חייב במצוה זו, וכן כל מצוה ומצוה לפי המתאים לילד.

אבל ישנו עוד מצות חינוך כללית, שמוטל על האב והוא נוגע לכל ילד משעה שנולד, כשיכול להבחין מעט את הדבר: להחנך את הילד 'להרגיל' אותו וללמד אותו עוד לפני שהגיע לחינוך, כדי שידע איך לקיים את המצוה כשיגיע לחינוך. וזה שייך בכל מצוה, ובכל ילד, ואמנם אין חייב בזה כל פעם, אבל בכללות, האבא צריך לראווג שיהיה לבנו מושיגם ושהוא יבין איך לעשות את המצוות. ועיין שם ראיות רבות לזה.

אני זוכר מקרה די חריג בסעודת שבת שהתעורר שאלה. כידוע חמי שליט"א משתמש בשבת כשרוצים להוסיף מלה בתבשיל, רק ב'מלה של שבת' דהיינו במלה שעבר תהליך בישול, כדי שלא יהיו שאלות בשבת של 'מבשיל'. היה אברך שבקביעות כל שנה בפורים היה מביא 'משלוח מנות' שקית מלה מבושל, כדי שיהיה לו לשימוש במשך השנה. פעם אחת הרבנית ע"ה סגרה את השקית עם פתיל (דומה למה שסוגרים איתו את שקית הלאם פרום) ומורי חמי הבחין בזה בשבת ולא רצה לפתוח, והשש שיש בזה איסור של פותל חבלים שאסור משום קושר, ולפתוח אסור משום מתיר. ושלח לשאול את השכן הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל, שענה להחזיר, אבל בכל זאת מו"ח חשש ולא רצה לפתוח. אבל זה לעיתים רחוקות, באופן כללי לא היו שאלות וספקות, ע"ב מהג"ר זליג שליט"א, וישר בוח על ההוסיף לנו בסבר פנים יפות.

חתנא דבי נשיאה הגאון רבי זליג ברודמן שליט"א, יושב סמוך לרבינו.

והסתלק מן הספק

האמת היא שהנהגה זו יש לה מקור מפורש במסכת אבות פרק א' משנה ט"ו, עשה לך רב והסתלק מן הספק, על ידי שתעשה לך רב ללכת בדרכיו ולשאול אותו בכל ענין, לא יהיו לך ספקות (רבינו יונה).

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com
רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק
☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשיירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,
יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:
נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה-1586
קהילות 073-2757000 - שלוחה-4310

זיכרון להולכים

חותנו ז"ל).

במעמד הסיום הש"ס של רבינו שליט"א, ערב פסח, ראשון משמאל לבוש טלית ותפילין, נראה רבי נתן דוד זצ"ל (מתוך רב המכר 'אלא ד' אמות')

לכבוד מע"כ הרב גולדשטוף שליט"א

ראשית תשוח"ה על הגליון הנפלא "דברי שי"ח" שאתם מו"ל מדי שבוע. ממש מחיה נפשית.

היום נסתלק מאתנו איש יקר באנשים ירא ושלם הרב משה גוטסמן ז"ל מבני ברק.

להבחל"ח הייתי בידדות עם ר' משה ז"ל, וכמה פעמים בביקורי בארץ זכיתי להתלוות אליו בביקורו השבועי אצל מרן שר התורה שליט"א.

מדי יום שיש, הי' ר' משה נכנס אל מרן שליט"א כדי להגיש בפניו את העלון עם תורות ורמזים על פרשת השבוע שהי' מוציא לאור.

וכאן מתגלה גדלותו של מרן שר התורה שליט"א, אינני מדבר מגדלות ב"תורה", אלא מגדלות ב"בין אדם לחבירו", בכל יופיו והדרו.

כמעט מדי שבוע בשבוע, הי' מרן שליט"א מקדיש דקות ארוכות כדי לעבור בעיון רב על כל הגליון, מרישא ועד גמירא, בכל הרוגע והניחותא, וזאת בנוכחותו של ר' משה ז"ל. כמה פעמים ראיתי שמרן שליט"א הי' צוחק כשקרא איזה אמרה שנונה מא' מגדולי ישראל.

ובשנה האחרונה כשר' משה ז"ל ביקר אצלנו בחו"ל, סיפר לנו, שטרם נסיעתו הי' אצל מרן רבינו שליט"א, והצטדק לפניו שהוא נוסע מחוסר ברירה, עקב חובות. נענה לו רבינו שליט"א: "גם לי יש חובות..." (בלימודים... כמובן), נענה ר' משה ז"ל ואמר למרן שליט"א: "אני רוצה להתחלף עם החובות של הרב..." נתחייך רבינו שליט"א והראה לו באצבעו לשלילה...

יהי זכרו ברוך!

מוקירכם

ברוך גרוס אנטווערפן-בלגיה יצ"ו

רבינו שליט"א מדבר עם ר' משה (ערב שבת פ' משפטים תשע"ו)

לענ"ר ר' משה בן ר' יוסף ז"ל מנדלוביץ

שהתפרסמו הדברים שהשיעור כתוב בספר אבי עזרי, סיפרו בני ביתו כי מרן שליט"א אמר כי פעם הרצה חידוש זה לפני מרן האבי עזרי והסכים עמו מלבד קושיא אחת, [שכתובה גם היא שם באבי עזרי].

ד. הגאון רבי נתן דוד ראה פעם את מרן שר התורה מתהלך עם סלים, ניגש והציע את עזרתו אך מרן סירב באומרו וכי אעשה אנגריא בתלמיד חכם?! הגאון רנ"ד הפטיר בענווה: נו נו מי יודע כמה אני תלמיד חכם... אך מרן ענה לו בחיור מינייה וביה עם גמרא נוספת: אם כן ממה נפשך, לא אשתמש, כי הלא אין משתמשים בשמש עם הארץ...

ה. מעשה בבחור יתום שהציעו לו שידוך שהגון לו והתרכו הצדדים, אך לא היה מי שיתחייב על השידוך בצר לשני הצדדים סיפרו על כך רנ"ד פרידמן שאמר להם כי כדאי שיעלו אל מרן שליט"א הוא בטח ימצא רעיון איך לשוות את שני הצדדים, וכך עשו עלו לפני מרן ושטחו את המצוקה שיש שידוך ראוי ואין מי שיתחייב כראוי, בס"ד מופלאה עמד שם יהודי גביר ושמע את כל הסיפור מיד אמר למרן כי הוא לוקח על עצמו את ההתחייבות ובא הכל על מקומו בשלום.

ו. רבי נתן דוד היה ממשתתפי השיעור הקבוע בספר חיי אדם יחד עם מרן שר התורה שליט"א מידי שבת קודש אחרי תפילת וותיקין (נוסד על ידי הגאון רבי נחום מאיר קרליץ, ומרן שליט"א היה אומרו מידי שבת וכאשר מרן שליט"א הפסיק החליפו הגה"צ רבי ישי מנדל שליט"א).

ז. שיעור נוסף היה בבית מדרש ועד היום הזה, שיעור דף היומי.

לפני שבע שנים בשמחת סיום הש"ס של השיעור הקבוע ל'חבורה הקדושה' של הלומדים ושומעים את השיעור מפי הגאון ר' יעקב שוב שליט"א, מרן שליט"א השתתף בשמחה רבה ולפני צאתו רבי נתן דוד ברכו בחום רב שנזכה יחד להשתתף בסיום הבא בעוד 7 שנים. מרן הביט עליו בתודה על הברכה ולפתע פרץ בבכי של התרגשות.

והנה, לפני כמה שבועות מרן אכן זכה והשתתף בסיום הנוכחי, אבל רבי נתן דוד כבר לא יכול היה להשתתף (אולי משום כך אז פרץ מרן בבכי...) רבי יששכר דוב אנגל שליט"א ורבי גבריאל כהן שליט"א מהקבועים (ומידידי המובהקים של הגרנ"ד), הזמינו את הגאון רנ"ד להגיע להשתתף, אך עיניו של רנ"ד זלגו דמעות צער ולא יכול היה למלא את בקשתם. שילחט"א.

(ברכת יש"כ לחתנו הגדול הגאון רבי יעקב אריה אריאל שליט"א על עזרתו בעין יפה, לזכר נשמת

איזהו חכם? איזהו גיבור?

בראשית השבוע נפטר בבני ברק אחד מגידוליה ומשעשועיה של בני ברק התורנית, עילוי חריף שגדולי התורה אהבו לשוחח איתו בלימוד מחמת בקיאותו ועיונו המהיר.

מרן שר התורה שליט"א הכיר היטב את הגאון רנ"ד פרידמן מהיכל כולל חזון איש ומבית המדרש לדומן והם שוחחו רבות בלימוד התורה הן בכולל והן אחרי התפילות בבית המדרש. בניו ונכדיו של רבי נתן דוד זכו לקרבה מיוחדת ממרן שליט"א. כי מרן שר התורה היה סבור שיש לרנ"ד דין תלמיד חכם לכל הדינים.

נביא בזאת על קצה המזלג, מהקשר ביניהם.

א. להגאון רנ"ד היה תקופה מסוימת בביתו כעין 'חנות ספרים קטנה' - לספרי בר מצוה ועוד, ומרן שליט"א רכש ממנו כמה פעמים ספרי קודש.

רנ"ד היה מספר לילדיו כי באחד הפעמים, בימים ההם, ניגש אילי מרן שליט"א, שאל והתעניין: "כמה כסף אני חייב לך על הספרים שקנית לאחרונה בהקפה?" השבתי לו את הסכום המדויק. הביט עלי מרן שליט"א וביקש "ר' נתן דוד במטותא מינייכו, אל תאמר לי סכום, תאמר לי בצבעים - ירוק, אדום, חום וכדומה - כמה שטרות מכל צבע, ואתן לך" הנה לכם בדורנו תלמיד חכם אמיתי שכולו תורה באמת ואינו יודע בצורתא דזוזא בנן של קדושים (כלשון הגמרא) כך היה מצביע רבי נתן דוד לבניו ראו מי יש לנו עדיין בדורנו שהוא כדמות דורות הראשונים, ועד היכן אפשר להגיע גם בדור האחרון.

ב. מרן שליט"א היה מתעניין לפעמים מפיו של רנ"ד אודות ספרים עתיקים שהיו ברשותו, והיה לו לרבי נתן דוד הבנה ויידע אודותם.

מנהגו של חתנו של מרן שליט"א הגאון הרב יהושע צביון, להגיע מידי ערב פורים ולבקש מרבי נתן דוד ספר חדש שעוד לא ראה מרן בכדי להראות לו בפורים ולשמח אותו.

שנה אחת הביא לו רנ"ד את הספר שם עולם על תורת כהנים, מרן שליט"א שכל כך התרגש להכיר את הספר, שלח במוצאי הפורים את הספר חזרה יחד עם דרך אמונה והקדשה!

ג. שנת תשס"ב בחודש אב ביום היארצייט של מרן הסטייפלער מסר מרן שליט"א שיעור אחרי תפילת ותיקין, הגאון רבי נתן דוד פרידמן התפלל הלא השטיקל הזה הוא כתוב בספר אבי עזרי פ"א מאיסורי ביאה הי"ב, וכיצד זה אומרו מרן כחידוש שלו?

בדיקה מהירה העלתה שמרן האבי עזרי מתחיל את החידוש בשאלני בחור מפה ישיבת לומזה'... עיין שם. שמרן משבח את הדברים שם. לאחר